

UOT: 338.43, 338.43.02, 338.436.3

MÜASİR ŞƏRAİTDƏ BARAMAÇILIĞIN İNKİŞAF MEYİLLƏRİ

Gülnarə Bəymirzə qızı Səlimova

İqtisadi İslahatlar Elmi Tədqiqat İnstitutu, böyük elmi işçi

e-mail: selimova1963@mail.ru

Aygün İlham qızı Səlimova

Azərbaycan Dövlət İqtisad Universitetinin (UNEC) V kurs tələbəsi

e-mail: aygun.selimova.1991@mail.ru

Xülasə

Məqalədə baramaçılığın müasir inkişaf meyilləri, barama istehsalı və emalı sahəsində dövlət dəstəyinin həyata keçirilməsi üzrə ayrı-ayrı ölkələrin təcrübəsi təhlil olunur. Eyni zamanda ölkəmizdə də baramaçılığın və ipəkçiliyin inkişafı üçün geniş imkanların mövcud olduğu vurğulanır və bu sahəni inkişaf etdirmək üçün müxtəlif ölkələrin təcrübələrindən istifadə etmək tövsiyə edilir. Azərbaycanda baramaçılığa göstərilən mövcud dəstək tədbirləri ilə yanaşı, sahə ilə məşğul olan fermerlərə və sahibkarlara aşağı faizli kreditlərin verilməsi, digər stimullaşdırıcı tədbirlərin tətbiqinin məqsədəuyğun olduğu göstərilir.

***Açar sözlər:** barama, ipəkçilik, istehsal, emal, inkişaf, dövlət dəstəyi.*

Giriş

Ölkə iqtisadiyyatında neft amilindən asılılığın azaldılması istiqamətində davamlı şəkildə aparılan islahatlar mövcud potensialdan səmərəli istifadə edilməsi, ixrac yönümlü məhsulların istehsalının stimullaşdırılması və iqtisadiyyatın ənənəvi sahələrinin, o cümlədən aqrar sektorun inkişafı üçün geniş imkanlar yaradır. “Azərbaycan Respublikasında kənd təsərrüfatı məhsullarının istehsalına və emalına dair Strateji Yol Xəritəsi”ndə ölkədə aqrar sektorun dayanıqlı və rəqabətqabiliyyətli inkişafı dövlətin iqtisadi siyasətinin prioritet istiqamətlərindən biri kimi müəyyən edilir. Respublikamızda qeyri-neft sektorunun inkişafı fonunda kənd təsərrüfatı sahələri arasında özünəməxsus yeri olan baramaçılığın, habelə ipəkçiliyin inkişafı bu baxımdan xüsusi önəm daşıyır.

Regionların sosial-iqtisadi inkişafına dair dövlət proqramları çərçivəsində ənənəvi baramaçılıq rayonlarında barama istehsalının və emalının dəstəklənməsi və ölkədə ipək məhsullarının istehsalı,

tədarükü və emalı sahələrində sahibkarlıq fəaliyyətinin genişləndirilməsi üçün zəruri tədbirlər görülmüşdür.

Baramaçılığın və ipəkçiliyin inkişafı üzrə nəzərdə tutulan işlərin vahid proqram əsasında həyata keçirilməsi məqsədi ilə hazırlanmış “Azərbaycan Respublikasında baramaçılığın və ipəkçiliyin inkişafına dair 2018-2025-ci illər üçün Dövlət Proqramı” bu sahəyə dövlət dəstəyinin gücləndirilməsinə, ixrac potensialının artırılmasına və kənd yerlərində məşğulluğun təmin edilməsinə yönəldilmişdir [1].

Məqalədə qarşıya ölkədə baramaçılığın inkişafının sürətləndirilməsi, bu sahənin potensial imkanlarından səmərəli istifadə edilməsi və məhsul istehsalına əhalinin marağının artırılması məsələlərinin araşdırılması məqsədi qoyulmuşdur.

Dünyada baramaçılığın inkişaf arealları

Baramaçılıq əməkintutumlu sektor olmaqla xam ipək istehsalı üçün həyata keçirilən fəaliyyətdir və xüsusilə inkişaf etməkdə olan ölkələrdə əyalətdə yaşayan insanların gəlir mənbələrindən biridir. Hazırda baramaçılıq yeni mərhələyə qədəm qoyur. Tut ipəkqurdu cinsləri yalnız təbii ipək parçanın istehsalı üçün deyil, həm də biotexniki vasitə kimi istifadə olunur. Yaponiya, Fransa və ABŞ-ın laboratoriyalarında transgen tut ipəkçiliyi ilə proteinin alınmasına yönəlmiş tədqiqatlar aparılır.

İpəkçilik dünyanın 30-dan çox ölkəsində yayılmışdır. Dünyada əsas ipək istehsal edən ölkələr Çin, Hindistan, Özbəkistan, Braziliya, Yaponiya, Koreya, Tayland, Vyetnam, Şimali Koreya və İrandır. Məlumdur ki, dünya bazarında ipək məhsullarına tələbat artmaqdadır. İpək məhsullarına tələbatın artması nəticəsində onun qiymətində yüksəlmə meyili müşahidə olunur. Hazırda dünya bazarında 1 ton xam ipəyin qiyməti təqribən 20 ton pambıq məhlucunun qiymətinə bərabərdir.

Son illərdə xam ipək istehsalında davamlı artım müşahidə olunur. Dünya üzrə xam ipək istehsalının 84 faizi, ixracın isə 54,1 faizi Çin Xalq Respublikasının payına düşür. Bu səbəbdən dünya bazarında ipək parça məmulatlarının qiymətlərini başlıca olaraq Çin istehsalçıları müəyyən edir.

Dünyada ipək istehsalının həcminə görə Hindistan ikinci yerdə olsa da, yerli əhali arasında ipək parçalardan istifadə geniş yayıldığı üçün istehsal əsasən yerli tələbatı ödəyir və nəticədə ölkə beynəlxalq bazarlarda ipəyin qiymətinin formalaşmasına əhəmiyyətli təsir göstərə bilmir.

Özbəkistan Respublikası ipək istehsalının həcminə görə dünyada 3-cü yeri tutur. Bu ölkədə istehsal olunan ipək keyfiyyət baxımından Çin ipəyindən aşağı olduğu üçün beynəlxalq bazarlarda onun bir kiloqramının qiyməti mövcud bazar qiymətindən 1-1,5 ABŞ dolları aşağı müəyyən edilir.

İran İslam Respublikasında dövlət yaş baramanı tədarük edib yerli emal müəssisələrinə daha ucuz satmaqla bu sahənin inkişafını təşviq edir. Nəticədə İranda ipək istehsalının həcmi ilbəil artır.

Avropa ölkələrində sənayeləşmə ilə birlikdə istehsal aşağı düşsə də, hələ də Yunanıstan, Rumıniya və Bolqarıstanda barama istehsalı davam etməkdədir.

Dünyada əsas ipək idxalçıları ABŞ, İtaliya, Yaponiya, Hindistan, Fransa, Çin, İngiltərə, İsveçrə, Almaniya, Koreya və Vyetnamdır.

Çində, Yaponiyada, Hindistanda, Vyetnamda və bir sıra başqa ənənəvi ipəkçilik ölkələrində çoxdəfəli (4-8 dəfəli) ipəkqurdu yetişdirilməsi tətbiq edilir. Ukrayna, Rusiya və digər MDB ölkələrində yalnız birdəfəli yetişdirilmə baş verir ki, bu da sahənin inkişaf miqyaslarını ləngidir.

Baramaçılığa dövlət dəstəyi sahəsində xarici təcrübə

İpəkçiliyi inkişaf etdirmək istəyən ölkələrdə barama istehsalına dövlət dəstəyi tədbirləri həyata keçirilir. Avropa İttifaqında yaş barama istehsalçılarına dəstək olaraq barama toxumları kümçü ailələrə pulsuz verilir. İstehsalçılar yaş barama məhsulunun satışında tam sərbəstdirlər. Hazırda dünyada ipəkçiliyə dövlət dəstəyi verən ölkələr arasında Özbəkistan, Hindistan və Türkiyə önəmli yerləri tuturlar.

Özbəkistan Respublikasında dövlət tərəfindən pulsuz verilən bir qutu barama toxumu müqabilində dövlətə 50 kq yaş barama təhvil verilməsi planı tətbiq edilir və normadan artıq təhvil verilmiş məhsula görə mükafat müəyyən olunur. Bu sahədə fəaliyyət göstərən müəssisələr üçün vergi güzəştləri vardır, idxal edilən xammal və materiallar isə gömrük rüsumlarından azaddır.

Özbəkistanda evlərdə tut ipəkqurdunun canlı baramalarının yetişdirilməsi ilə məşğul olan fiziki şəxslər gəlir vergisi ödəməkdən azad ediləblər.

Bunlarla yanaşı, “İpəkçilik və tutçuluq” ixtisası üzrə universitetlərə güzəştli şərtlərlə qəbul olmaq qaydası tətbiq olunur [3].

Hindistanda ipəkçiliyin inkişafı məqsədilə müxtəlif ipək məhsulları üzrə ƏDV ödənişlərindən azadolmalar müəyyən edilmişdir. Bundan başqa, ipəkçiliyin inkişafı məqsədilə ipəkqurdu yumurtası, ipək xammalı və ipək tullantıları ƏDV-dən azad edilir. İplik ipək və ipək parçaya 5%, ipəkçəkmə və büküm maşınlarına isə 18% ƏDV tətbiq olunur.

Ölkədə istehsal edilən ipəyin təxminən 90%-i əsasən daxili istehlak üçün ipək sari hazırlanmasında istifadə olunur. Hindistanda ipək toxunuşu həm əllə, həm də dəzgahlarda aparılır. Xam ipəyin təxminən 70%-i əllə toxunmada, 30%-i isə dəzgah sektorunda istifadə olunur. ƏDV güzəşti əl əməyinə və dəzgahlarda hazırlanan ipək parçalara tətbiq edilmir.

Hindistanda Mərkəzi İpək Şurası (MİŞ) fəaliyyət göstərir. 1948-ci ildə parlamentdə qəbul olunmuş qanunla təsis edilmiş Şuranın əsas məqsədi Hindistanı dünya bazarında ipək üzrə lider mövqeyə çıxarmaq, tədqiqat, inkişaf və texnologiya transferində davamlı səy göstərmək, elmi ipəkçilik təcrübələrini yaymaqla qazanclı məşğulluq və gəlir səviyyəsinin artırılması üçün daha geniş imkanlar yaratmaq, ipək istehsalının bütün mərhələlərində məhsuldarlığı artırmaq, keyfiyyətə bağlı səmərəliliyi gücləndirməkdir.

MİŞ tərəfindən aşağıdakı xidmətlər təklif olunur:

- *İpəkçilik üzrə təlim;*
- *İpək və ipəksarma suyu analizinin mexaniki və kimyəvi testi;*
- *İpək və ipək məhsullarının ekoloji və digər parametrlər üzrə testdən keçirilməsi;*
- *İxrac üçün nəzərdə tutulan ipək məhsullarının keyfiyyəti və tərkibinin yoxlanılması məqsədilə təftişi;*
- *İpəkqurdu toxumu istehsalında toxum sertifikatlaşdırma, fitosanitar sertifikatlaşdırma;*
- *Hindistan İpək Marka Təşkilatının dəstəyi ilə Hindistan ipəyinin təbliği və təşviqi;*
- *Bitkinin yetişdirilməsi üçün material tədarükü;*
- *Fermerlərin ipəkqurdu toxumu ilə təminatı;*
- *Jurnalların nəşri [4].*

Türkiyə Respublikasında yaş baramanı kümçülərdən xüsusi yaradılmış kooperativlər birliyi keyfiyyətindən asılı olaraq satın alır. Bundan əlavə, birlik fermerlərə pulsuz ipəkqudu toxumları paylayır, təlim kursları təşkil edir, yemləmə məntəqələrində dezinfeksiya işləri aparır. Qeyd edilən tədbirlər son illərdə kümçülərin bu sahəyə marağını daha da artırmışdır.

Ölkədə istehsalçı tərəfindən təhvil verilən hər kiloqrama görə dəstək ödənişləri edilir. Birlik isə hər il bir kiloqram üçün müəyyən edilmiş qiymətdə məhsul alışıni həyata keçirir [5].

Sahəyə investisiya qoyuluşlarına dövlət dəstəyi. Türkiyə Nazirlər Kabinetinin heyvandarlığa investisiya qoyuluşlarının təşviqini nəzərdə tutan 2017/9760 nömrəli qərarı ("Hayvancılıq yatırımlarının Desteklenmesine İlişkin Karar") barama qurdunun yetişdirilməsinə də şamil olunur. 2017-2019-cu illər arasında qoyulan investisiyalarla dəstəklənən bu proqramda tut bağlarının yaradılması və barama qurdunun yetişdirilməsi nəzərdə tutulmuşdur. Ancaq bu sxemdən faydalanmaq istəyən fermer və istehsalçıların yerinə yetirmələri zəruri olan şərtlər var.

Baramaçılığa grant dəstəyi. İntestisiya Dəstəyi ilə bağlı Tətbiq Prinsipləri Təqdimatı çərçivəsində tut bağlarının və ipəkqudlarının qidalanma məntəqəsinin yaradılması üçün grant dəstəyi tətbiq edilir. Grant alınması üçün investitorlar fərdi qaydada və ya birlikdə müraciət edə bilərlər.

Baramaçılıqda grantdan yararlanan şəxslər və qurumlar öz fəaliyyətlərini ən azı 3 il davam etdirməlidirlər. Grant dəstəyindən yararlanan şəxslər bu məqsədlə alınan avadanlıq və vasitələrin 3 il müddətinə istifadə ediləcəyini təmin etmək öhdəliyini imzalayırlar. Digər tərəfdən, grantlar tut bağlarının salınmasını və kütləvi qidalanma evinin tikintisini əhatə edir. Baramadan ipək əldə etmək üçün alınacaq cihazlar və inşa ediləcək təsisatlar grant dəstəyinə aid edilmir [5].

Azərbaycanda baramaçılığın dəstəklənməsi

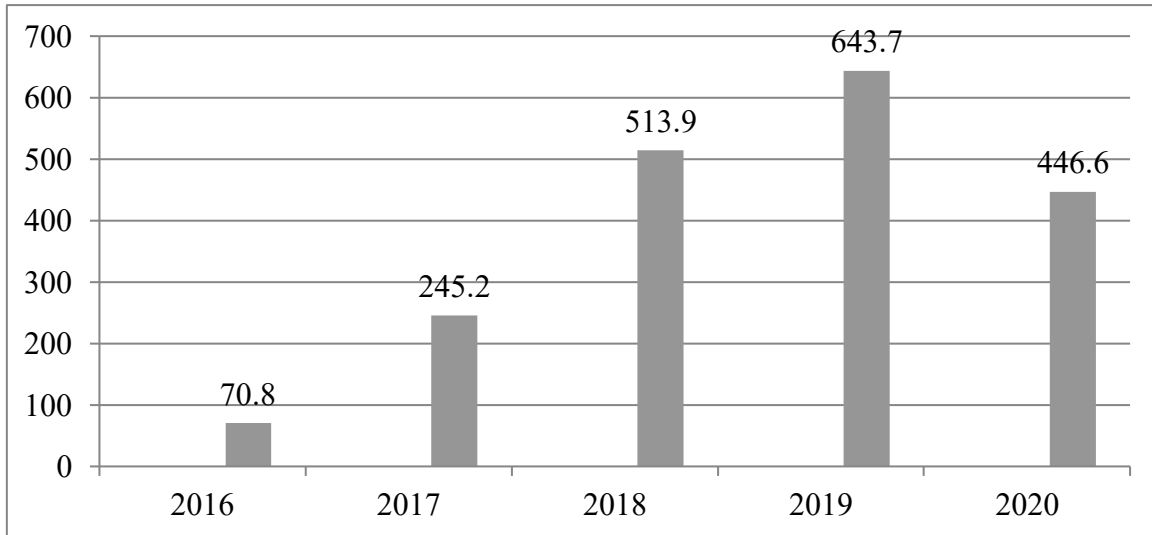
Azərbaycanda baramaçılığın və ipəkçiliyin inkişafında əsaslı dönüş keçən əsrin 70-ci illərinin əvvəllərinə təsadüf edir. Azərbaycan xalqının Ümummilli lideri Heydər Əliyevin təşəbbüsü və rəhbərliyi ilə qəbul olunmuş "Azərbaycan Respublikasında ipəkçiliyin gələcək inkişafına dair tədbirlər haqqında" Azərbaycan Respublikası Nazirlər Sovetinin 1971-ci il 3 mart tarixli 106 nömrəli qərarı baramaçılığın və ipəkçiliyin inkişafına böyük təkan vermiş, görülən tədbirlər nəticəsində bu sahənin maddi-texniki bazası, sənaye potensialı gücləndirilmiş, barama tədarükü xeyli artmışdı. Müvafiq torpaq sahələrində, yol kənarlarında, şəhər və qəsəbələrdə tut tinglərinin əkilib becərilməsi baramaçılığın yem bazasını möhkəmləndirmişdi. Tut ipəkqudunun bəslənməsi üçün təsərrüfatların ictimai binalarında, anbar və digər tikililərdə kümçülərə mövsümi yerlərin ayrılması və yaş baramanın tədarük qiymətinin yüksəldilməsi istehsalçılarda baramaçılığa marağı ilbəl artırır. Belə ki, yaş barama istehsalı 1970-ci ildə 3,7 min, 1975-ci ildə 4,4 min, 1980-ci ildə 5 min, 1985-ci ildə isə 5,5 min ton olmuşdu.

XX əsrin 70-80-ci illərində Azərbaycan Elmi Tədqiqat İpəkçilik İnstitutu, damazlıq stansiyaları, barama toxumu zavodları, rayon barama qurutmaxanaları, ipəkçilik idarələri, tingçilik təsərrüfatları və emal müəssisələri vahid kompleks şəklində fəaliyyət göstərirdi və respublikanın 60 rayonunda baramaçılıq şəbəkəsi yaradılmışdı. Həmin dövrdə ipəkçiliyin inkişafı sahəsində görülmüş genişmiqyaslı işlərin nəticəsi olaraq artıq 1991-ci ildə ölkədə yaş barama istehsalı 5,9 min tona çatdırılmışdı. Eyni zamanda ipəkçiliyin elmi əsasları işlənmiş, tut ağaclarının və ipəkqudunun seleksiyasına dair geniş tədqiqatlar aparılmış, yeni yaradılan tut ipəkqudu cinslərindən elit toxumların əldə edilməsi üçün superelit toxumlar hazırlanmışdı.

Lakin baramaçılıqda baş verən geriləmə nəticəsində 1992-ci ildən etibarən yaş barama istehsalı tədricən azalmış və 2015-ci ildə ölkədə cəmi 236 kiloqram yaş barama istehsal edilmişdir ki, bu da 1991-ci ilin göstəricisi ilə müqayisədə 22 dəfə azdır.

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti cənab İlham Əliyev tərəfindən ölkənin aqrar sektorunun inkişafına göstərilən qayğı və dəstək kənd təsərrüfatının bütün sahələrində və kənd əməkçilərinin sosial həyatında öz müsbət töhfələrini verməkdədir. Dövlət başçısının ölkədə ipəkçiliyin sürətli inkişafı ilə bağlı tapşırıqlarına uyğun olaraq 2016-cı ildən etibarən Kənd Təsərrüfatı Nazirliyi tərəfindən respublikada ipək istehsalının müasir infrastrukturunun yaradılması, baramaçılığın yem bazasının möhkəmləndirilməsi, barama toxumçuluğunun təşkili və digər istiqamətlər üzrə tədbirlərin həyata keçirilməsinə başlanılmışdır. Beləliklə, son illərdə həyata keçirilən tədbirlər nəticəsində Azərbaycan Respublikasında baramaçılığın və ipəkçiliyin inkişafı yeni keyfiyyət mərhələsinə yüksəlmişdir.

Cədvəl. 2016-2020-ci illərdə ölkə üzrə yaş barama istehsalı (ton)

Mənbə: <https://www.stat.gov.az/source/agriculture/>

“Azərbaycan Respublikasında baramaçılığın və ipəkçiliyin inkişafına dair 2018-2025-ci illər üçün Dövlət Proqramı”nın icrası nəticəsində 2025-ci ilədək yaş barama istehsalı həcminin 6 min tona çatdırılması nəzərdə tutulur. Proqramın həyata keçirilməsi üzrə Tədbirlər Planında Azərbaycanda barama istehsalçılarının assosiasiyasının yaradılması da öz əksini tapır.

Tədbirlər Planına baramaçılıq və ipəkçilik sahəsində klaster yanaşmasının tətbiqinin dəstəklənməsi, yeni məhsuldar ipəkqurdu cinsləri və hibridlərinin yaradılması, ilkin toxumçuluğun təşkili istiqamətində elmi tədqiqat işlərinin genişləndirilməsi, baramaçılıqla məşğul olan təsərrüfat subyektlərini sənaye tut ipəkqurdu toxumu ilə təmin edəcək toxumçuluq (qren) zavodlarının yaradılmasının dəstəklənməsi də daxil olunub. Həmçinin tədarük olunmuş baramanın ilkin emalı üçün barama qurutma məntəqələri, o cümlədən Ağcabədi, Balakən, Bərdə, Göyçay, Tovuz, Zaqatala və Zərdab rayonlarında barama qəbulu və emalı məntəqələri yaradılacaq, barama istehsalı və emalına yerli və xarici investisiyaların cəlb edilməsi istiqamətində tədbirlər görülməkdir.

Dövlət Proqramının həyata keçirilməsi, ümumilikdə, ölkədə ipəkçiliyin və ona xidmət edən alt-sahələrin kompleks inkişafı istiqamətində aparılan işlərin daha da gücləndirilməsinə təkan verəcək.

Nazirlər Kabinetinin 2005-ci il 31 yanvar tarixli 11 nömrəli Qərarına əsasən barama qurdunun toxumu, barama sarıyan və sarıyıcı maşınlar respublika ərazisinə gətirilən zaman ƏDV-dən azad olunan malların siyahısına daxil edilmişdir.

Kənd təsərrüfatı məhsullarının istehsalı ilə məşğul olan subyektlər, o cümlədən barama istehsalçıları torpaq vergisi istisna olmaqla digər vergilərin ödənişlərindən azaddırlar.

Eyni zamanda Azərbaycan Respublikası Prezidentinin “Azərbaycan Respublikasında ipəkçiliyin maddi-texniki bazasının yaxşılaşdırılması ilə bağlı əlavə tədbirlər haqqında” 2017-ci il 19 may tarixli 2893 sayılı və “İpəkçiliyin inkişafına dövlət dəstəyinin davam etdirilməsi ilə bağlı tədbirlər haqqında” 2017-ci il 6 oktyabr tarixli 3286 sayılı sərəncamlarına uyğun olaraq Qax Damazlıq İpəkçilik Stansiyasının bərpası, əlavə istehsal sahələrinin yaradılması və müasir avadanlıqlarla təchiz olunması, habelə tut (çəkil) tinglərinin və barama toxumlarının tədarük edilməsi və məhsul istehsalçılarına əvəzsiz verilməsi məqsədi ilə maliyyə vəsaiti ayrılmışdır.

Kənd Təsərrüfatı Nazirliyi tərəfindən tədarük olunan tut (çəkil) tinglərinin və barama toxumlarının şəhər və rayonlarda tələbat nəzərə alınmaqla məhsul istehsalçılarına əvəzi ödənilmədən paylanması həyata keçirilir.

Hazırda ölkə üzrə 40 rayonda yaş barama tədarüku aparılır. Barama istehsalı ilə məşğul olan şəxslərə emal müəssisələrinə təhvil verdikləri baramanın hər kiloqramına görə 6 manat məbləğində subsidiyanın verilməsi bu sahəyə marağı artırmışdır. Belə ki, kümçülər yaş baramanı kiloqramı 5 manatdan “Azərİpək” MMC-yə təhvil verirlər. Dövlət əlavə olaraq hər kiloqram yaş barama istehsalına görə fermerlərə 6 manat subsidiya ödəyir. Ümumilikdə fermer təhvil verdiyi hər kiloqram yaş baramanın əvəzində 11 manat alır [6].

Nəticə

Azərbaycanda baramaçılığın və ipəkçiliyin inkişafı üçün geniş imkanlar mövcuddur. Bu sahəni inkişaf etdirmək məqsədilə müxtəlif ölkələrin təcrübələrindən istifadə etmək olar.

Baramaçılığa göstərilən mövcud dəstək tədbirləri ilə yanaşı, bu sahə ilə məşğul olan fermerlərə və sahibkarlara aşağı faizli və uzunmüddətli kreditlər vermək və digər stimullaşdırıcı tədbirlər sahənin inkişafına müsbət təsir göstərə bilər.

Baramaçılıqda rəqabət qabiliyyətinin yüksəldilməsi bir çox amillərdən- baramaların genetik keyfiyyəti, seleksiya metodları, texnoloji proseslərin effektivliyi, baramaların yuvarlanması metodları, yemlərin keyfiyyəti və s. asılıdır. Bu məsələlərin həllindən sahənin işçilərinin gəlirləri, onların maraqları və bütövlükdə sahənin inkişafı asılı olacaqdır. İlk növbədə elmi və konstruktor təşkilatlarının işlərinin istiqamətinə yenidən baxmaq və onları kiçik mexanizasiyanın sadə, ucuz vasitələrinin yaradılmasına, texnologiyanın təkmilləşdirilməsinə və mövcud texnikanın modernləşdirilməsinə istiqamətləndirmək lazımdır.

İpəkçilik sahəsində inkişaf etmiş ölkələrdə ipəkqurdunun qidalanmasının texnoloji prosesinin təkmilləşdirilməsi məqsədi ilə yemləmək və altlıqların çıxarılması üçün elektriklişdirilmiş aqreqatdan və altlıqların dəyişdirilməsi üçün mexanizmlə xüsusi stellajlardan ibarət olan yemləmə avadanlığının yeni dəsti işlənib hazırlanmışdır. Yemləmə avadanlığının yeni dəstinin tətbiqi altlıqların vaxtında dəyişdirilməsini, yem paylanması və tırtıllara qulluq olunmasını təmin edir, ipəkqurdunun həyat qabiliyyətinə əlverişli təsir göstərir. Bunlardan ölkəmizdə istifadə olunması istiqamətində tədbirlərin həyata keçirilməsi məqsədəuyğundur.

Ədəbiyyat

1. “Azərbaycan Respublikasında baramaçılığın və ipəkçiliyin inkişafına dair 2018-2025-ci illər üçün Dövlət Proqramı”, 27 noyabr 2017-ci il. <https://president.az/articles/26017>
2. Б.В. Сергеевич «Повышение эффективности шелководства на базе новых технологий с использованием разработанных технических средств», 2005 г.
3. Постановление президента Республики Узбекистан о мерах по дальнейшему развитию шелковой отрасли в республике.
<http://extwprlegs1.fao.org/docs/pdf/uzb174677.pdf>
<https://www.fergananews.com/news/26201> <http://www.csb.gov.in/>
4. The Indian Silk Export Promotion Council.
<http://www.theindiansilkexportpromotioncouncil.com/menu/uploads/download-20170729053533.pdf>
5. Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığında: arıcılık, ipekböcekçiliği, kaz ve hindi yetiştiriciliği yatırımlarının desteklenmesine ilişkin uygulama esasları tebliği (tebliğ no: 2017/20)
<http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2017/04/20170415-4.htm>
6. Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2019-cu il 27 iyun tarixli 759 nömrəli Fərmanı ilə təsdiq edilmiş “Kənd təsərrüfatı məhsulları istehsalının subsidiyalaşdırılması Qaydası”nda dəyişiklik edilməsi haqqında Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Fərmanı. Bakı şəhəri, 4 mart 2022-ci il.

G.B. Selimova

Senior Researcher of the Research Institute for Economic Reforms

A.I. Selimova

Student of Azerbaijan State University of Economics (UNEC)

Trends in the development of cocoon breeding in modern conditions

Abstract

The article analyzes current trends in the development of cocoon breeding, the experience of individual countries in the implementation of state support for the production and processing of cocoons. At the same time, it is emphasized that our country also has ample opportunities for the development of cocoon and sericulture, and it is recommended to use the experience of various countries for the development of this area. Along with the existing measures to support cocoon growing in Azerbaijan, it is advisable to provide preferential loans to farmers and entrepreneurs involved in this area.

Keywords: *cocoon, sericulture, production, processing, development, state support.*

Г.Б. Салимова

Ст. научный сотрудник Научно-исследовательского института экономических реформ

А.И. Салимова

Студент Азербайджанского государственного экономического университета

Тенденции развития коконоводства в современных условиях

Резюме

В статье анализируются современные тенденции развития коконоводства, опыт отдельных стран по осуществлению государственной поддержки производства и переработки коконов. В то же время подчеркивается, что в нашей стране также имеются широкие возможности для развития коконоводства и шелководства, и рекомендуется использовать опыт различных стран для развития этой области. Наряду с существующими мерами поддержки коконоводству в Азербайджане целесообразно предоставление льготных кредитов фермерам и предпринимателям, занимающимся в этой сфере.

Ключевые слова: *кокон, шелководство, производство, обработка, развитие, государственная поддержка.*